

Лилия Крумова-Цветкова

Институт за български език „Проф. Л. Андрейчин“
при Българската академия на науките
София, България

ПРИНОСИ КЪМ БЪЛГАРСКАТА ЕТНОЛИНГВИСТИКА И ЛИНГВОКУЛТУРОЛОГИЯ

Етнолингвистиката и лингвокултурологията са научни филологически дисциплини, оформили се в края на ХХ в. И двете науки са израз на нова научна парадигма в езикознанието, която поставя нови задачи, изисква нов подход и нова методология на изследване. Лингвистичната проблематика се ориентира към човека и неговото поведение, дейност, език и култура, а чрез него и към националнокултурната характеристика на обществото, към което принадлежи.

Научноизследователските полета на двете науки не са добре разграничени. Лингвокултурологията е наука, възникнала на границата на лингвистиката и културологията, която изследва езиково маркираните културни характеристики и изяви на народа. Чрез лингвокултурологичен анализ се разкрива националнокултурната маркираност на общуването.

Подобен е периметърът на етнолингвистиката – направление в езикознанието, насочено към изследване на връзката на езика и духовната култура, на езика и народния манталитет. Тази дисциплина използва лингвистични понятия и методи при анализа на традиционната култура и нейния език. Разглежда проблемите на езика във връзка с проблемите на етноса и културата. Това я доближава до лингвокултурологията и етнологията. Ето защо някои учени включват лингвокултурологията в етнолингвистиката и обратно. Като че ли най-убедително е мнението, че етнолингвистиката изследва историческите факти, а лингвокултурологията – съвременните.

Въпреки все още съществуващата неустановеност, съществен е фактът, че е налице направление в езикознанието, развиващо се особено активно в България, което включва комплексен анализ с методите и средствата на всички филологически и сродни хуманитарни дисциплини като история, етнография, психология, културология. Този комплексен подход е изключително плодотворен при изследване на отношението език – култура.

Предлаганите на вниманието на читателите статии в тази книжка на списанието са осъществени именно с такъв подход. Те са с различна насоченост във времето – повечето от тях разглеждат исторически факти от езика във връзка с традиционната култура. На анализ е подложено характерното за тази култура преплитане на религиозни и митологични елементи, както и присъщата за народния мироглед опозиция *свой – чужд* (вж. статиите на Ваня Мичева „Постът в историята на българския език и култура“ и на Калина Мичева – Пейчева „От прага до край светата“); характерната за българина концептуализация на света (статията на Йоана Кирилова „Структурни и ориентационни метафори за ума в Тихонравовия дамаскин“).

Други статии са принос към културноантропологичната характеристика на българите въз основа на материал, който дава богата информация за българската култура, бит и история – фразеологията (статията на Марияна Витанова „Топонимите във фразеологията на българския език“) и роднинската терминология (статията на Мария Китанова „Телесният код в българската роднинска терминология“).

На проблеми, свързани с превода на безеквивалентната национално-маркирана лексика (т.нар. реалии) е посветена статията на Палмира Легурска „Как се превеждат реалии“.

Преобладаващо етнолингвистичен характер има изследването на Елена С. Узеньова „Синонимия и изофункционалност в българския и карпато-украинския сватбен обред (етнолингвистичен аспект)“. В него руската езиковедка разглежда явления от областта на културата чрез лингвистични понятия. Като изследва карпато-украинския сватбен обред и го съпоставя с българския, тя разкрива тъждествената функция, т.е. синонимията или т.нар. нанизване на символи, на предмети, действия и словесни формули за изразяване на определени значения и послания, като в резултат установява съвпадане на традициите.

Всички включени изследвания очертават богатството на българския език и показват възможностите той да бъде разглеждан като код за разкриване на традиционната българска култура.

✉ Лилия Крумова-Цветкова
lilia.krumova@abv.bg

Публикувано: 30 юни 2012